

Ympäristöministeriö
Rakennetun ympäristön osasto
palvelu.virastotunnus@ymparisto.fi /
PL 35
00023 VALTIONEUVOSTO

Lausunto 20.10.2008

Lausuntopyyntöne 30.9.2008, YM16/6211/2007

Suomen rakentamiskokoelman A2; Rakennuksen suunnittelijat ja suunnitelmat, määräykset ja ohjeet uusimisesta

Suomen rakentamismääräyskokoelman osan A2 merkitys rakentamisen laadulle kiistaton

Suomen rakentamismääräyskokoelman osan A2 edellinen vuonna 2002 voimaan tullut päivitys käynnisti suunnittelijoiden pätevyyden arvioimisen käytäntöjen yhdenmukaistamisen. Tämä on asettanut suunnittelijat ja rakennushankkeeseen ryhtyvät enenevässä määrin tasa-arvoiseen asemaan eri puolilla Suomea. Suomen Arkkitehtiliitto SAFAn kantana on, että nyt tehtävien tarkennusten tulee jatkaa tätä hyvin alkanutta kehitystä vahvistamalla syntyneitä hyviä käytäntöjä.

Rakentamisen lisääntyvät vaatimukset, työvoiman kasvava liikkuminen erityisesti eurooppalaisella tasolla ja kestävä kehityksen periaatteet lisäävät kokoajan vaatimuksia rakennusalan suunnittelijoiden pätevyydelle.

Suunnittelijoiden pätevyys avainasemassa rakentamisen muun sääntelyn hillitsemisessä

Ympäristöministeriön käynnistämät normitalkoot pyrkii ratkaisemaan lisääntyvää tarvetta uuteen ja yksityiskohtaisemmaksi menevään rakentamisen sääntelyyn. Ainoa keino muun rakentamisen sääntelyn keventämiseen tai jopa osittaiseen purkamiseen on tarkka, todelliseen pätevyteen perustava sääntely suunnittelijoiden kelpoisuuksista. Suunnittelijoiden kelpoisuuteen kohdistuva sääntely on yleiseurooppalainen käytäntö. Arkkitehtisuunnittelun kohdalla se on myös negatiivisten ulkoisvaikutusten hillitsemisen ja positiivisten ulkoisvaikutusten lisäämisen näkökulmasta kansantaloudellisesti perusteltua.

A2:n lainsäädännöllinen asema

Esityksen yhtenä yleispiirteenä on suuren osan ohjetasoisesta sääntelystä muuttaminen selostustasoiseksi. Paikoitellen tämä on hyvin perusteltua. Kuitenkin suunnittelijoiden koulutus- ja kokemusvaatimukset määrittävien taulukoiden viranomaisia velvoittava asema on ehdottomasti varmistettava. Tämä on ainoa keino turvata rakentamisen laatu myös suurien kaupunkien ja kasvukeskusten ulkopuolella ja varmistaa suunnittelijoiden ja rakennushankkeeseen ryhtyvien tasa-arvoinen kohtelu eri puolilla Suomea. EU:n ammattipätevyysdirektiivin tavoitteen mukainen ammattilaisten vapaan liikkumisen lisääntyminen edellyttää myös suomalaisen lainsäädännön harmonisoimista tältä osin.

Ehdotus pääsuunnittelijan kelpoisuuden arvioimisen määrittämisestä on epäonnistunut

Esityksessä ehdotettu uusi muoto pääsuunnittelijan kelpoisuuden arvioimiseksi (määräys 4.1.4), on täysin tulkinnanvarainen ja voimaan tullessaan synnyttäisi hyvinkin vaihtelevia tulkintoja ja käytäntöjä. Pääsuunnittelijan tehtävät ja vastuut tulevaisuudessa eivät ole helpottumassa tai yksinkertaistumassa. SAFAn kanta on, että pääsuunnittelijan kelpoisuuden tulee aina olla vähintään samaa tasoa kuin hankkeen vaativimpaan suunnittelutehtävään tarvittava kelpoisuus.

Arkkitehtisuunnittelijoiden pätevyys – taulukot 4.2.1 ja 4.2.2

Vaativuusluokan A arkkitehtisuunnittelutehtävistä suoriutumiseen vaadittavat tilalliset, toiminnalliset ja ympäristölliset erityissuunnittelutaidot ja -tiedot edellyttävät arkkitehtikoulusta. Insinöörikoulutus ei anna vaadittavia valmiuksia koulutuksen mahdollisista erityispainotuksista huolimatta.

SAFAn yksiselitteinen kanta on että arkkitehtisuunnittelun vaativuusluokan A tehtävissä vaadittava koulutus on aina joko arkkitehdin tutkinto (ammattipätevyysdirektiivin 2005/36/EY mukainen tutkinto) tai rakennusarkkitehdin/rakennusarkkitehti AMK:n tutkinto. Molempien asteiden tutkinnot on mainittava kyseisessä taulukossa erikseen. Arkkitehtisuunnittelun vaatimustasoa vaativuusluokan A tehtävissä niin esteettisiltä kuin tilallisilta osilta ei pystytä tyydyttämään millään muilla koulutus suunnilla.

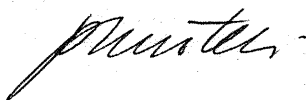
Miksi arkkitehtisuunnittelua ei voida kutsua arkkitehtisuunnitteluksi?

SAFAn kantana on, että myös asetuksessa tulee siirtyä takaisin käyttämään alalla vakiintuneita termejä arkkitehtisuunnittelu ja rakennesuunnittelu, jotka ovat yleisesti käytössä mm. alan tehtäväluetteloissa. Nykyisten termien aiheuttamista sekaannuksista ja väärinkäsityksistä on tarpeeksi näyttöä. Termin rakennussuunnittelu ymmärretään yleisesti pitävän sisällään rakennushankkeen kaikki erityissuunnittelualat.

Helsingissä 20.10.2008

Janne Pihlajaniemi
varapuheenjohtaja

Paula Huotelin
pääsihteeri

Liite: 1 kpl

- listaus SAFAn kommentteista asetuksen muutosesitykseen

YLEISKOMMENTTEJA ESITYKSEEN A2 UUSIMISESTA

- Rakennussuunnittelu -terminä on tässä yhteydessä epäonnistunut ja aiheuttaa huomattavaa sekaannusta, sekä rakennusalan toimijoiden että mm. kuluttajien piirissä. Alalla yleisesti rakennussuunnittelu-termillä tarkoitetaan rakennushankkeen kaikkia erityissuunnittelualoja yhdessä. RakMK A2:ssa rakennussuunnittelu-termillä pyritään taas viittaamaan arkkitehtisuunnitteluun. Tämä ristiriitaisuus tulee poistaa ja kutsua arkkitehtisuunnittelua arkkitehtisuunnitteluksi. Tätä tukee myös rakennusalan muu ohjeistus mm. tehtäväluettelot, joissa rakennussuunnittelu-termillä käsitetään kaikki hankkeen suunnittelualat yhdessä. Huomioitava on myös, että rakennussuunnittelu-termi sekoitetaan usein vakiintuneesti käytössä olevaan rakennesuunnittelu-termiin.
- Esityksessä/asetuksessa käytetään erikoisala/erityisala -termejä samassa merkityksessä. Termistö tulee yhdenmukaistaa tältä osin.
- Esityksessä/asetuksessa käytetään paikoitellen epäjohdonmukaisesti termejä suunnittelijan pätevyys ja suunnittelijan kelpoisuus. Esitystä tulee tarkentaa tältä osin.
- Jotta suunnittelijoiden kelpoisuuden arviointi ja rakennushankkeeseen ryhtyvien asema olisi tasapuolista eri puolilla Suomea tulee suunnittelijoiden pätevyyttä määrittävien taulukoiden (4.2.) asema vahvistaa asetustasoisina.

KOMMENTIT ESITYKSEEN A2 UUSIMISESTA**2.1 Määräys**

Lausuntoversiosta puuttuu määräyksen 2.1 selostukseen ohjaustyöryhmässä lisättäväksi ehdotettu kohta ”*Rakennushankkeeseen ryhtyvän on varattava pääsuunnittelijalle ja muille suunnittelijoille riittävät edellytykset tehtävän asianmukaiseen hoitamiseen.*”

- Tämä lisäys tulee sisällyttää määräyksen 2.1 selostukseen. Rakennushankkeeseen ryhtyvä on ainoa taho, joka todellisuudessa voi vaikuttaa suunnitteluun käytettäviin resursseihin ja suunnittelijoiden valintaan.

2.2 Määräys

Määräyksen kolmannen kappaleen loppuun tehty lisäys ” *joka tekee asiasta päätöksen.*”

- Tehty lisäys on lähtökohtaisesti hyvä. Esitetyssä muodossa jää kuitenkin epäselväksi, mistä päätöksestä on tarkasti ottaen kyse. Muotoilu tämän osalta tulee olla yksiselitteinen.

3.1.1 Määräys

Määräyksen ensimmäisen kappaleeseen esitetty muutos on hyvä ja perusteltu. RakMK A2:n tehtävänä on osaltaan kannustaa laadukkaiden suunnitelmien laatimiseen. Laadukasta rakentamista ja ympäristöä ei synny minimimitavoitetasolla.

3.1.2 Määräys

Määräykseen 3.1.2 esitetyt muutokset ovat ristiriitaisia ja käytännössä mahdottomia. Pääsuunnittelijan ja rakentamiseen ryhtyvän yhteistyö tulee ehdottomasti turvata ja säilyttää entisellään, jotta hankkeen sisäiset vastuut ovat tulevaisuudessakin linjassa MRL:n ja MRA:n kanssa. Ilman rakennushankkeeseen ryhtyvän velvoitetta yhteistyöhön ei pääsuunnittelijalla ole käytännön mahdollisuuksia suorittaa määräyksessä vaadittuja tehtäviä.

- Pääsuunnittelijalle ei voi yksin, ilman rakennushankkeeseen ryhtyvän osallistumista "huolehtia" siitä, että lähtötiedot ovat riittävät (tarvittavat), ristiriidattomat ja ajan tasalla. Huomioitavaa on, että erityisalojen suunnittelijoilla on oma velvoitteensa tarkastaa lähtötiedot omalta osaltaan.
- Pääsuunnittelija ei myöskään voi huolehtia yksin siitä, että *"laaditussa aikataulussa on suunnittelulle varattu riittävästi aikaa"*. Vaikka määräyksessä 2.4 edellytetäänkin, että rakennushankkeeseen ryhtyvä ja pääsuunnittelija yhdessä selvittävät mm. hankkeen aikataulun, ei pääsuunnittelijalla ole todellisia vaikutusmahdollisuuksia asiassa. Täten pääsuunnittelija ei myöskään voi esityksen mukaisesti vastata suunnittelulle varatusta ajasta.
- Mihin ilmoitusvelvollisuudella rakennusvalvontaviranomaisille pyritään? Mikä vaikutus ilmoituksella on tarkoitus olla? Koskeeko kyseinen ilmoitusvelvollisuus vain aikatauluerimielisyyksiä vai muitakin mahdollisia erimielisyyksiä?
- Määräyksen viimeinen kohta: Jokaisella erityissuunnittelijalla on oma velvollisuutensa huolehtia siitä, että heidän suunnitelmansa täyttävät niille asetetut vaatimukset - myös viranomaismääräykset (MRL 120.3 §).
- Määräyksen ohje-osioon esitetty lisäys korjausrakentamiseen liittyen on hyvä.

Määräys 3.1.3

Esitetty lisäys *"korjaus- tai muutostyössä ilmi tulevat seikat, joilla saattaa olla vaikutusta suunnitteluun, tulevat suunnittelijoiden tietoon"* määräykseen on epäselvä. Pääsuunnittelija ei voi vastata eikä hänen kuulu huolehtia mahdollisesti ilmitulevien seikkojen konkreettisista vaikutuksista suunnitteluun – vastuu asiasta kuuluu hankkeen kaikille suunnittelijoille.

Määräys 3.1.4

Esitetty tarkennus "...rakennusvalvontaviranomaiselle **tämän** ohjeiden mukaisesti" vaatii tarkemman muotoilun siitä mihin ohjeisiin viitataan.

Määräys 3.2.1

Määräyksen ohjetta ei tule muuttaa selostukseksi vaan säilyttää vähintään ohjetasoisena. On tärkeätä, että määrittäminen suunnitteluryhmän osapuolten keskinäisistä vastuusuhteista on velvoittava.

Ohjeen loppuun esitetty lisäys *"Suunnittelijan tulee varmistaa, että pääsuunnittelija on tietoinen suunnittelun eri vaiheista."* on hyvä.

Määräys 3.2.2

Määräykseen esitetyn lisäyksen muotoilu on epätarkka. Se pitää tarkentaa esimerkiksi muotoon; *"Vastaavan erityissuunnittelijan tulee huolehtia siitä, että kyseisen erityisalan suunnittelijat hoitavat heille säädetyt tehtävänsä..."*.

Määräys 4.1.1

Esitetyn lisäyksen tulee olla ohje tasoinen, ei selostus. Jotta esitetty lisäys on yhtenevä 4.1.1 määräyksen kanssa, muotoilun tulee olla ensimmäisen virkkeen osalta **"Ammattipätevyydellä tarkoitetaan pätevyyttä, josta on osoituksena muodollista pätevyyttä osoittava asiakirja tai pätevyystodistus ja lisäksi ammattikokemus."** Tai vaihtoehtoisesti **"...muodollista pätevyyttä osoittava asiakirja ja ammattikokemus yhdessä tai pätevyystodistus."**

Samassa kohdassa tulee myös käyttää tarkempaa sanamuotoa viitattaessa jäsenvaltioihin (EU:n jäsenvaltiot) ja kolmansiin valtioihin.

Määräys 4.1.2

Ohje tulee ehdottomasti säilyttää ohjeena, ei muuttua selostukseksi.

MRL ja MRA:ssa säädetään suunnittelijoiden vähimmäiskelpoisuuksista ja viitataan nimenomaan rakentamismääräyskokoelman tarkempiin ohjeisiin asiassa.

Suunnittelijoiden pätevyyksien muuttaminen selostustasoisiksi vaarantaa rakentamisen laadun, on ristiriidassa asiasta säädettyjen kansallisten lakien että yleisen eurooppalaisen käytännön kanssa.

Määräys 4.1.4

Määräyksestä on esitetty poistettavaksi liian paljon määritteitä ja kelpoisuuden määrittämisen ehtoja. Tämä vaarantaa suunnittelun ja koko rakentamisen laadun. Ainoa mitä kyseisestä määräyksestä tulee poistaa, on sana *"yleensä"* kelpoisuuden määrittämisen yhteydestä.

Pääsuunnittelijan tehtävät ja vastuut tulevaisuudessa eivät ole helpottumassa tai yksinkertaistumassa. Siten pääsuunnittelijan kelpoisuuden tulee aina olla vähintään samaa tasoa kuin hankkeen vaativimpaan suunnittelutehtävään tarvittava kelpoisuus.

- Määräyksen lisäys *"...erikoisalojen kokonaisuudesta huolehtiva suunnittelija.."* – miten tämä suhtautuu muualla mainittuun erityisalan kokonaisuudesta vastaavaan suunnittelijaan (esim. MRA 48.4 §)?
- Määräykseen esitetyn lisäyksen muotoilu on virheellinen myös niiltä osin, että kyseessä ei voi olla yksi henkilö, joka vastaa usean eri suunnittelualan kokonaisuudesta.
- Esitettyssä selostus –osiossa on taas epä johdonmukaisuutta erityis/erikoissuunnittelija – termistössä ja monikko/yksikkö –määrittelyissä

4.2 Suunnittelutehtävien vaativuus ja suunnittelijoiden pätevydet

Tehdyn muutosesityksen arviointia ja kommentointia tältä osin vaikeuttaa, että suunnittelualoista vain ARK-rakennussuunnittelun osalta on tehty esitys. Yhden suunnittelualan käsitteleminen ilman muiden suunnittelualojen kontekstia ei ole perusteltua.

Suunnittelijoiden koulutus ja kokemusvaatimukset määrittävien taulukoiden viranomaisia velvoittava asema on ehdottomasti varmistettava. Tämä on ainoa keino turvata rakentamisen laatu

myös suurien kaupunkien ja kasvukeskusten ulkopuolella ja varmistaa suunnittelijoiden ja rakennushankkeeseen ryhtyvien tasa-arvoinen kohtelu eri puolilla Suomea. EU:n ammattipätevyysdirektiivin (2005/36/EY) tavoitteen mukainen ammattilaisten vapaan liikkumisen lisääntyminen edellyttää myös suomalaisen lainsäädännön harmonisoimista tältä osin.

Taulukoissa kuten koko asetuksessa tulee systemaattisesti siirtyä takaisin käyttämään alalla vakiintuneita termejä arkkitehtisuunnittelu ja rakennesuunnittelu, jotka ovat yleisesti käytössä mm. alan tehtäväluetteloissa. Nykyisten termien aiheuttamista sekaannuksista ja väärinkäsityksistä on tarpeeksi näyttöä. Termin rakennussuunnittelu ymmärretään yleisesti pitävän sisällään rakennushankkeen kaikki suunnittelualat.

- Esityksessä termistö vaihtelee epäloogisesti kohdasta riippuen ja tässä muodossa aiheuttaa vain lisää hämmennystä.

4.2.2 - vaativuusluokka A:

Esitys taulukkoon tehtävistä tarkennuksista sisältää lukuisia ilmeisiä virheitä ja epäloogisuuksia, jotka vaikeuttavat esityksen kommentointia ja hämärtävät esitettyjen tarkennusten todelliset tavoitteet.

Huomioitavaa myös, että RakMK A2:ssa (2002) on ollut erityinen maininta ARK-rakennussuunnittelun osalta, että tarkoituksena ei ole "... uusien koulutusväylien avaaminen arkkitehtitutkinnon rinnalle". Tämä perusperiaate tulee säilyttää. Esitys nykyisessä muodossaan mahdollistaa monenlaisia tulkintoja ja on omiaan sekoittamaan tilannetta.

- Maininta "arkkitehdin tutkinto teknillisessä korkeakoulussa tai yliopistossa" tulee ehdottomasti säilyttää yhtenä koulutusvaatimuksena nykyisessä muodossaan. Arkkitehdin tutkinnon osalta tulee lisätä myös vaatimus tutkinnon ammattipätevyys direktiivin (2005/36/EY) mukaisuudesta. Maininta "suorittanut vähintään" ("vähintään" puuttuu ehdotuksesta!) rakennusarkkitehdin tutkinnon" ei ole riittävä, koska siitä on mahdotonta päätellä mitä tutkintoja tähän vaativuusluokkaan on tarkoituksena lukea mukaan.
- Enää ei ole syytä mainita ennen rakennusarkkitehti-nimikkeen käyttöönottoa valmistuneita talonrakennuslinjan insinöörejä. Kyseessä on määrällisesti marginaalinen ryhmä, joka käytännössä on poistunut tai poistumassa lopullisesti työmarkkinoilta muutaman seuraavan vuoden aikana.
- Maininta rakennussuunnitteluun suuntautuneen insinööri AMK -tutkinnosta ammattikorkeakoulussa on ehdottomasti poistettava. Kyseessä ei ole vakiintunut tutkintonimike, mikä aiheuttaa varmasti kirjavia tulkintoja asiassa. Jos viittauksella tarkoitetaan esim. Tammisaareen ammattikorkeakoulussa Opetusministeriön päätöksellä 1996 lakkautetun rakennusarkkitehtikoulutuksen jälkeen koordinoimattomasti käynnistettyä opintosuuntaa *Ingenjör (YH)*, jossa on tietyiltä osin noudatettu rakennusarkkitehtitutkinnon koulutusohjelmaa, tulee huomioida, ettei kyseessä kuitenkaan ole rakennusarkkitehdin tutkinto tai edes siihen verrattava tutkinto.
- Vaativuusluokan A osalta pätevyysvaatimukset tulisi kirjata muotoon: "Suorittanut arkkitehdin tutkinnon (ammattipätevyysdirektiivin 3005/36/EY mukainen tutkinto) tai rakennusarkkitehti (AMK) -tutkinnon tai rakennusarkkitehdin tutkinnon ammattikorkeakoulussa."

Määräys 5.3.3

Määräyksessä tulee tarkemmin määritellä mitä energiaselvityksen "varmentamisella" tässä yhteydessä konkreettisesti tarkoitetaan.

Esitetyssä selostuksessa oleva viittaus RakMK D3 –osan määräykseen 4.1 on turha, sillä ko. kohdassa oleva määräys on täysin samansisältöinen kuin tässä kohdassa esitetty määräys 5.3.3:
"Rakennuslupaa haettaessa on hakemukseen liitettävä rakennuksen energiaselvitys. Energiaselvitys on päivitettävä ja pääsuunnittelijan on varmennettava se ennen rakennuksen käyttöönottoa."